

17.2.2022

Ympäristöministeriö
Diaarinumero: VN/9898/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta

Pääasiallinen sisältö

Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta (TYNK) kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja jättää asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä laiksi jätelain ja merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta. Asiantuntijalausunto on koottu yhteistyössä neuvottelukunnan neljäntoista Suomessa toimivan tuottajayhteisön kanssa.

Hallituksen esityksellä halutaan saattaa kansalliseen lainsäädäntöön tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämisestä annettu direktiivi (ns. SUP-direktiivi), ja täydentää EU:n jätesäädöspaketin täytäntöönpanoa.

Tuemme hallituksen esitystä ja kiitämme erityisesti jätelain 25 §:ssä esitettyä Tullin velvollisuutta valvoa etäkauppaa yhteistyössä Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa. Viranomaisten välinen valvontayhteistyö mahdollistaisi valvontaresurssien riittävyyden ja oikean kohdentamisen. Vaikka tilastolaki rajoittaa tullin tiedonantomahdollisuuksia, olisi yhteistyövelvoitteen kirjaaminen lakiin mahdollisuus saada kattavammat tiedot markkinoille saatetuista tuotteista ja tuottajista sekä mahdollisuus valvoa ja pysäyttää jätelain vastaisten tuotteiden markkinoille laskeminen.

Koska tuottajavastuun toteutumisen kannalta olennainen kysymys on kaikkien tuottajien osallistuminen, haluamme esittää kiitoksemme siitä, että pakkausten tuottajavastuusäätelyyn liitetty miljoonan euron liikevaihtoraja on nyt poistumassa. Tämä on tärkeää toimijoiden tasapuolisen kohtelun ja kerättävien raportointitietojen luotettavuuden ja kattavuuden varmistamiseksi.

Haluamme kuitenkin korostaa, että liikevaihtorajan poistaminen vaatii huomattavaa hallinnollista panostusta viestintään, valvontaan ja neuvontatyöhön sekä määrittelyiden täsmentämiseen. Liikevaihtorajan poistaminen lisää valtavasti tuottajavastuun piirissä olevien toimijoiden määrää. Tuottajien, tuottajayhteisöjen ja viranomaisten hallinnollista työtä lisäävien uusien vaatimusten esitetty voimaantulo ilman riittävää siirtymäaikaa on kohtuuton vaatimus.

Painotamme, ettei tuottajien ja tuottajayhteisöjen omavalvontasuunnitelmavelvoite voi poistaa tai korvata viranomaisen valvontavelvoitteita. Lisäksi pyydämme Tuottajavastuuviranomaisella tulisi olla oikeus vaatia omavalvonnan tueksi tehtävää säännöllistä ja riippumatonta tarkastusta vain, jos valvonnassa todetaan siihen selvä tarve. Pyydämme huomioimaan tuottajavastuualan erityispiirteet laadittaessa asetusta tarkastuksen tekevän henkilön pätevyysvaatimuksista.

Tästä näkökulmasta haluamme kohteliaimmin saattaa ympäristöministeriön tietoon hallituksen esityksen keskeisimmät kohdat tuottajayhteisöjen näkökulmasta ja esittää joitain kehitys- ja muutosesityksiä.

Luku 3 Nykytila ja sen arviointi

Tuottajavastuujärjestelmiin kohdistuu nyt ja tulevaisuudessa suuria muutoksia, mm. lisääntyvät raportointivaatimukset, kymmenien tuhansien uusien tuottajien ja uusien tuotteiden liittäminen järjestelmään sekä

17.2.2022

tuotteisiin, pakkauksiin ja erilliskeräykseen kohdistuvien kustannusvastuiden merkittävä lisääntyminen. Nämä muutokset edellyttävät toteutuakseen paljon valmistelevia toimenpiteitä, mm. koulutusta ja tiedottamista paitsi tuottajayhteisöiltä myös viranomaiselta. Viranomaisen velvollisuuksiin kuuluva vapaamatkustajavalvonta niin etäkaupan kuin kotimaisten uusien tuottajien osalta nousee erittäin merkittäväksi koko tuottajavastuujärjestelmän toimivuuden kannalta. Viranomaiselle tulevat edellä mainitun lisäksi uutena tehtävänä korvausvelvoitteiden valvonta sekä kiinteistökohtaisen keräyksen että roskaantumisen siivouskustannusten osalta. Huoli resurssien oikeasta kohdentamisesta ja riittävydestä on aiheellinen. Lisäksi esitetyt muutokset lisäävät tuottajayhteisöjen hallinnollista taakkaa ja nostavat tuottajavastuun kokonaiskustannuksia merkittävästi.

25 § (Muut valvontaviranomaiset) + pykäläkohtaiset perustelut

Vapaamatkustamisen vähentämiseksi valvontaviranomaisille on riittävien valvontaresurssien lisäksi taattava luotettavat tiedot markkinoille saatetuista tuotteista ja tuottajista. Tällä hetkellä viranomainen ei saa tietoja EU:n sisäkaupasta, koska tullilla ei luovuta sille tietoja vedoten tilastolakiin. **Tullin roolin vahvistaminen tuottajavastuun valvonnassa on hyödyllinen ja toivottava muutos.** Nykyisen sääntelyn mukaan Tullin rooli rajoittuu lähinnä jätteiden kansainvälisen siirron valvontaan, vaikka käytännössä Tulli on ainoa viranomainen, jolla on tiedot markkinoille saatetuista tuotteista ja tuottajista sekä mahdollisuus valvoa ja pysäyttää jätelain vastaisten tuotteiden markkinoille laskeminen.

53 a § (Tuottajan omavalvonta) + pykäläkohtaiset perustelut

Omavalvontasuunnitelmalla tarkoitetaan kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla tuottajat ja tuottajayhteisöt itse valvovat toimintaansa, sen laatua ja tuottamia raportointitietoja. Heiltä edellytetään ammattitaitoa, tietoa ja kokemusta arvioida, minkälaisella omalla ohjauksella ja valvonnalla toiminnan laatu ja säädöstenmukaisuus varmistetaan. Epämääräinen SUP-sääntely ja sen tulkinnat vaarantavat tuottajien raportoinnin ja sitä kautta myös tuottajayhteisön tilastoinnin luotettavuuden.

Omavalvontavaatimuksen ei tule lisätä kohtuuttomasti tuottajayhteisöjen hallinnollista taakkaa ja kustannuksia, sillä tuottajayhteisöjen toimintaa, tietojen raportointia ja niiden laadullisia vaatimuksia ohjaa jo vahvasti paitsi jätelainsäädäntö myös päätös tuottajarekisteriin hyväksymisestä. Tuottajavastuuviranomainen tarkistaa vuosittain tuottajayhteisöjen toimittamat seurantatiedot, jotka käydään läpi tuottajayhteisöjen ja tuottajavastuuviranomaisen vuosittaisessa valvontakokouksessa. Tilintarkastajien toteuttamassa tilintarkastuksessa varmistetaan, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhteisön toiminnan tuloksesta sekä taloudellisesta asemasta lain asettamien vaatimusten mukaisesti.

Haluamme korostaa, ettei tuottajien ja tuottajayhteisöjen omavalvontasuunnitelmavelvoite voi poistaa tai korvata viranomaisen valvontavelvoitteita. Esimerkiksi vuosittaisten valvontakokousten käytäntöä tulee ylläpitää säännöllisesti, jotta tuottajayhteisöillä näin mahdollisuus saada hyödyllistä palautetta toiminnastaan viranomaiselta.

Hallituksen esityksessä 53 a §:n 3 momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan Pirkanmaan ELY-keskus voi tarvittaessa edellyttää omavalvonnan tueksi teetettävän riippumattoman ja ammattitaitoisen henkilön tarkastuksen. Tarkastuksen sisällöstä ja tarkastuksia tekevän henkilön pätevyysvaatimuksista voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä pykälän nojalla annettavalla asetuksella.

Tuottajayhteisöjen toimintaa valvotaan jo nykyisellään kattavasti, joten vaatimusta omavalvonnan tueksi tehtävistä säännöllisistä ja riippumattomista tarkastuksista ei tulisi automaattisesti asettaa nykyisten järjestelyiden lisäksi, vaan tuottajavastuuviranomaisella tulisi olla oikeus vaatia sitä vain, jos valvonnassa todetaan

17.2.2022

siihen selvä tarve. Jätedirektiivikin edellyttää omavalvontamekanismeja, joita tukevat **tarvittaessa** säännölliset riippumattomat tarkastukset. Riippumattomia tarkastuksia tekevän henkilön pätevyysvaatimuksista ei tule tehdä liian raskaita, vaan tässä tapauksessa tulisi mahdollistaa muidenkin kuin akkreditoitujen toimijoiden käyttö ja esimerkiksi vertaisarviointi.

Yksi vaihtoehto riippumattoman tarkastuksen tekväksi henkilöksi on tilintarkastaja. Asetuksen laadinnassa on hyvä huomioida, että tuottajavastuuala on erikoisosaamista vaativa ja melko suppean osaajapiirin hallitsema. Siksi tilintarkastajat nähdään tuottajayhteisöjen toimintaa parhaiten tuntevina riippumattomina, ulkopuolisina tahoina. **Toinen mahdollisuus on hyödyntää tuottajavastuualan vertaisarviointia.** Toisen tuottajavastuualan edustaja on ammattitaitoinen, riippumaton alan tunteva ja tarkastajaksi pätevä henkilö.

66 a § (Tuottajan tai muun toimijan valtuutettu edustaja) + pykäläkohtaiset perustelut

Kannatamme etäkaupan tuottajavastuun kehittämistä. Katsomme hyödylliseksi muutokseksi sen, että Suomeen sijoittunut toimija hoitaa tuottajavastuuvaihtoehtonsa nimeämällä valtuutetun edustajan vastaamaan velvoitteidensa täyttämistä tuottajavastuun piiriin kuuluvia tuotteita Euroopan jäsenvaltion myydessä.

128 § (Tuottajavastuuta koskevan rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaiseminen) + pykäläkohtaiset perustelut

Katsomme, että Tullin jätelain mukaisiin valvontatehtäviin tulisi sisällyttää valvontayhteistyö Pirkanmaan ELY-keskuksen kanssa tuottajavastuun toteutumista Suomen markkinoille saatettavien tuotteiden ja maahantuojien tietojen osalta, sekä velvollisuus estää jätelain 128 §:n 1 mom. 2 kohdan mukaisten tuotteiden markkinoille laskeminen.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset + niiden perustelut

Hallituksen esityksen voimaantulosäännöksen mukaan laki tulisi voimaan 1.1.2023, mikä on käytännössä kohtuuttoman lyhyt valmistautumisaika tuottajayhteisöille, tuottajille ja viranomaisille. Tuottajavastuun osalta voimaantulosäännöksen aikataulu tuottaa haasteita erityisesti määritelmien keskeneräisyyden ja raportointijärjestelmien rakentamisen sekä Tullin ja Pirkanmaan ELY-keskuksen valvontayhteistyön kehittämisen kannalta. **Näin ollen esitämme tuottajavastuuta koskevien vähimmäisvaatimusten osalta 12 kuukauden pituista siirtymäaikaa velvoitteiden voimaan astumiselle lain voimaantulosta.**

Kunnioitavasti

Arto Puumalainen
Puheenjohtaja
Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta TYNK

Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta TYNK:n jäsenet:

Akkukierrätys Pb Oy
ERP Finland ry
FLIP ry
Mepak-Kierrätys Oy
Recser Oy
SELT ry
SER-tuottajayhteisö ry
Suomen Autokierrätys Oy

Suomen Keräyspaperi Tuottajayhteisö Oy
Suomen Keräystuote Oy
Suomen Kuitukierrätys Oy
Suomen Palautuspakkaus Oy
Suomen Rengaskierrätys Oy
Suomen Uusiomuovi Oy